

พจนานุกรมศัพท์การแพทย์แผนจีน (จีน-ไทย-อังกฤษ) (7)

วิลาวัณย์ จิงประเสริฐ*

ทัศนีย์ ฮาชาโนน*

เย็นจิตร เตชะดำรงสิน*

หมวด ๑

七情 (qī qíng) : 药物单味应用，及相须、相使、相畏、相杀、相恶、相反配伍关系的七种情况。

ซีจิง : ความสัมพันธ์ 7 ประเภทของการจัดยาร่วมหรือยากลุ่ม ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสรรพคุณของตัวยาคู่ได้แก่ ตัณเว่ย (ยาเดี่ยว) เชียงชวี (เสริมฤทธิ์กัน) เชียงสือ (เสริมฤทธิ์ฝ่ายเดียว) เชียงเว่ย (ถูกข่ม) เชียงซา (กำจัดพิษ) เชียงอู่ (ลดทอนฤทธิ์) และเชียงฝั้น (ให้ผลตรงข้าม)

seven relations : seven concerted application of Chinese medicine used singly, mutual enhancement, mutual promotion, incompatibility, counteract toxicity of another drug, counteract toxicity of another drug, mutual inhibition and clashing.

七情内伤 (qī qíng nèi shāng) : 长期持久或突然、强烈的喜、怒、忧、思、悲、恐、惊七种情志的刺

ซีจิงเน่ชาง : อารมณ์ทั้ง 7 มีผลเสียต่อภายในร่างกาย อารมณ์ทั้ง 7 ได้แก่ ดีใจ โหม่ กังวล ครุ่นคิด เศร้า โศก กลัว และตกใจ ที่สั่งสมมาเป็นเวลานาน หรือเกิดขึ้นกะทันหันนั้น จะไปกระตุ้นและทำให้เลือดลมผิดปกติ

internal injury by excess of seven emotions : the long-standing, sudden and strong stimulus of joy, anger, anxiety, thought, sorrow, fear and fright, easily cause the qi-blood disorder and disturbance of the viscera, result-

ing in or inducing the various diseases.

七星针 (qī xīng zhēn) : 一种集针七枚，如七星攒聚的皮肤针具，适用于多针浅刺法，其刺激轻微，仅及皮肤。

ซีซิงเจิน : เข็ม 7 ดาว อุปกรณ์เข็มผิวหนังชนิดหนึ่ง ที่ส่วนปลายด้านหนึ่งติดเข็มสั้น 7 เล่ม เรียงกระจายเป็นวงล้อมคล้ายหมู่ดาว เหมาะสำหรับการใช้ในชั้นผิวหนังเพื่อการกระตุ้นผิวหนัง

seven-star needle : a dermal needling instrument with seven short needles, shaped as seven stars assembling, which is suitable for multi needles superficial puncture with mild stimulation of skin.

奇恒之腑 (qí héng zhī fǔ) : 脑、髓、骨、脉、胆、女子胞组织器官的合称。

จีเหิงจื่อฝู่ : อวัยวะกลางพิเศษ ชื่อเรียกรวมของอวัยวะคือสมอง ไช้กระดูก กระดูก หลอดเลือด/เส้นประสาท ถุงน้ำดีและมดลูก

extraordinary organs : a collective term of brain, marrow, bone, vessel, gall-bladder and uterus.

奇经八脉 (qí jīng bā mài) : 与十二正经不同，既不直属脏腑，又无表里配合关系，其循行别道奇行，故称奇经，包括八条经脉：任脉、督脉、冲脉、带脉、阴跷脉、阳跷脉、阴维脉、阳维脉，其功能为沟通十二经脉之间的联系，并对十二经

*กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

气血有蓄积渗灌等调节作用。

ฉี่จิงป้ามาย : 8 เส้นลมปราณพิเศษ ซึ่งแตกต่างจากเส้นลมปราณสามัญ 12 เส้น จึงเรียกว่า เส้นลมปราณวิสามัญ กล่าวคือ เป็นเส้นลมปราณที่ไม่สังกัดกับอวัยวะภายใน และ ไม่มีความสัมพันธ์แบบภายในเหมือนเส้นลมปราณสามัญ รวมทั้งวิธีการไหลเวียนที่มีแบบแผนแตกต่างกันไป เป็นแบบเฉพาะของแต่ละเส้นลมปราณ เส้นลมปราณวิสามัญ 8 เส้น ประกอบด้วย เส้นลมปราณเริน เส้นลมปราณตู เส้นลมปราณชง เส้นลมปราณไต เส้นลมปราณอินเฉียว เส้นลมปราณหยางเฉียว เส้นลมปราณอินเหว่ย และเส้นลมปราณหยางเหว่ย เส้นลมปราณวิสามัญทั้ง 8 ทำหน้าที่เชื่อมโยงเส้นลมปราณสามัญ และกำกับควบคุมการไหลเวียนของฉี่ และเลือดภายในเส้นลมปราณสามัญทั้ง 12 เส้น

eight extraordinary vessels : different from 12 regular meridians, they are called extra meridians because they don't belong to viscera, they are not exterior and interior related, and they travel irregularly including *ren mai, du mai, chong mai, dai mai, yin qiao mai, yang qiao mai, yin wei mai and yang wei mai*, eight extra meridians connect 12 regular meridians and regulate *qi* and blood of 12 regular meridians.

起罐 (qǐ guǎn) : 拔罐后, 使罐口与皮肤间形成一个孔隙, 让空气进入罐内将火罐除去。

ฉี่ก๊วน : การปลดกระปุก การปลดกระปุกที่ติดไว้ออก โดยการปล่อยให้อากาศภายนอกผ่านเข้าไปในกระปุก ทำให้แรงดูดหมดไป

removing cup : removes the jar by letting the air in from a space formed between the jar and skin.

气 (qì) : 中医学中指构成人体和维持人体生命活动的最基本物质。

ฉี่ : สารพื้นฐานที่ประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของมนุษย์และก่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนของชีวิต

qi : the most fundamental element that constitutes the human body and maintains life activities.

气闭 (qì bì) : 气郁闭于内, 外出受阻, 出现突然闭厥的病机变化。

ฉี่บี : ชี่ถูกปิดกั้น กลไกการเปลี่ยนแปลงของโรค ที่ชี่ถูกปิดกั้นอยู่ภายใน ถูกขวางกั้นไม่ให้ออกสู่ภายนอก เกิดอาการหมดสติอย่างฉับพลัน

qi blockage : the pathological change of sudden syncope due to block the depressed *qi* inside and fail to let it outside.

气闭证 (qì bì zhèng) : 邪气阻闭清窍或脏器, 气机闭塞不通, 表现以突发昏厥、绞痛、剧痛、二便不通等为主的急重证候。

ฉี่บีเฉ็ง : กลุ่มอาการชี่ถูกปิดกั้น ภาวะที่มีปัจจัยก่อโรคไปปิดกั้นช่องทางที่สะอาด หรือการทำงานของอวัยวะ ทำให้พลังชี่ติดค้างอยู่ภายใน โรคอยู่ในขั้นรุนแรง อาการแสดงคือ หมดสติฉับพลัน ปวดแบบบีบ ๆ หรือเหมือนโดนมีดบาด ปัสสาวะและอุจจาระไม่คล่อง

qi block syndrome/pattern : an urgent and serious pattern arising when pathogenic *qi* obstructs the orifices or viscera and bowels resulting in the blockage of *qi* movement, usually manifested by sudden loss of consciousness, colic and sharp pain, fecal retention, and urinary block.

气不化津 (qì bú huà jīn) : 阳气虚损, 水津不能正常生成、输布、排泻的病机变化。

ชี่บูฮว่าจิ้น : ชี่ไม่สามารถสร้างสารน้ำ กลไกการเปลี่ยนแปลงของโรคที่หยางชี่พร่องจนไม่สามารถสร้าง กระจ่าย และขับถ่ายสารน้ำได้ตามปกติ

qi failing to transform fluid : the pathological change of insufficient *yang qi* which leads to the abnormal water-fluid formation, distribution and discharge.

气关 (qì guān) : 位于小儿食指第二节, 第二节横纹至第三节横纹之间。

ชี่กวน : ด้านของชี่ ตำแหน่งตอนกลางของนิ้วชี้เด็ก อยู่ระหว่างรอยพับข้อนิ้ว ข้อที่ 2 และ 3

qi bar : the middle segment of the children's index finger, between the second cross striation and the third cross striation.

气化 (qì huà) : 通过气的运动所产生的各种变化, 具体表现为精、气、血、津液的各自新陈代谢及其相互转化。

ชี่ฮว่า : การแปรสภาพสิ่งต่าง ๆ โดยชี่ การขับเคลื่อนของชี่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้แก่ การสร้างชิ้นใหม่ และแปรเปลี่ยนซึ่งกันและกันของสารจิง ชี่ เลือด และของเหลวในร่างกาย

qi transformation : refers to the metabolism and the mutual transformation among essence, *qi*, blood and fluids through the various changes caused by the *qi* movements.

气化无权 (qì huà wú quán) : 阳气不足, 气化作用减退, 致气、血、精、津化生或代谢障碍的病机变化。

ชี่ฮว่าอู่เฉวียน : ชี่สูญเสียหน้าที่การแปรสภาพสิ่งต่าง ๆ กลไกการเปลี่ยนแปลงของโรคที่หยางชี่ไม่เพียงพอ หน้าที่

ในการเปลี่ยนรูปของชี่เสื่อมถอย ทำให้การสร้าง หรือ เมตาบอลิซึมของชี่ เลือด สารจำเป็น และสารจึง ติดขัด

failure in qi transformation : the pathological change of the transformation and the dysbolism of qi-blood-essence-fluid due to the yang-insufficiency and the reduced qi-transformation.

气机 (qì jī) : 气的运动, 以升、降、出、入为基本形式。

ชี่จี้ : การขับเคลื่อนของชี่ ทิศทางการเคลื่อนที่ของชี่มี ลักษณะขึ้นบน ลงล่าง ออก และเข้า

qi movement : the basic movements of the qi including ascending, descending, exiting and entering.

气机不利 (qì jī bú lì) : 气流通不畅甚阻滞, 或气郁不散, 导致脏腑、经络功能障碍的病机变化。

ชี่จี้บูลี่ : การขับเคลื่อนของชี่ไม่คล่อง กลไกการเปลี่ยนแปลงของโรคที่ชี่ไหลเวียนไม่คล่อง หรือชี่อุดตันไม่แผ่กระจาย ทำให้เกิดสิ่งกีดขวางสมรรถภาพการทำงานของอวัยวะภายใน เส้นลมปราณ

disorder of qi movement : the pathological change of the obstructed and even stagnated qi flow or the depressed and undispersed qi which leads to the dysfunction of the viscera and the meridian-collateral.

气机升降之枢 (qì jī shēng jiàng zhī shū) : 脾胃位居中焦, 脾升胃降像枢纽般的调畅气机。

ชี่จี้เชิงเจียงจื่อซู่ : แกนขึ้น-ลงของชี่ ชี่ของม้ามมีทิศทางขึ้นบน และชี่ของกระเพาะอาหารมีทิศทางลงล่าง ม้ามและกระเพาะอาหารจึงเปรียบเหมือนเป็นแกนกลางขึ้นลงของชี่
qi movement ascending-descending hinge : spleen and stomach are located in the middle-energizer; spleen-ascending and stomach-descending regulate qi movement as a hinge.

气街 (qì jiē) : 经气汇集, 纵横通行的共同道路。另, 气街穴也是针灸穴位名, 位于脐下五寸, 前正中线上旁开两寸。

ชี่เจียง : ทางเดินของจิงชี่ เป็นทางเดินของจิงชี่ซึ่งผ่านมาจากทั้งแนวดิ่งและแนวนอน และอีกความหมายหนึ่งคือเป็นข้อจุดที่ใช้ฝังเข็มมีตำแหน่งอยู่ใต้กึ่งกลางสะดือลงมา 5 ชุน และห่างจากแนวกึ่งกลางลำตัว 2 ชุน

qi thoroughfare : the common pathway of the convergence and circulation of meridian qi. In addition, qi jiē is also a name for acupoint, which locates 5 cun inferior to umbilicus and 2 cun lateral to anterior middle line.

气逆 (qì nì) : 气上升太过或下降不及, 以气机上逆为特征的病机变化。

ชี่นั้ : ชี่ไหลย้อนกลับ กลไกการเปลี่ยนแปลงของโรคที่ชี่ไหลขึ้นข้างบนมากเกินไป หรือไหลลงล่าง ไม่เพียงพอ โดยมีการเคลื่อนไหวของชี่ย้อนขึ้นข้างบนเป็นลักษณะเด่น

qi counterflow : the pathological change characterized by the reversal of qi movement due to too much qi-ascending or less qi-descending.

气逆证 (qì nì zhèng) : 气机失降, 逆乱向上, 表现以咳嗽、气喘、呃逆、呕吐、头痛、眩晕等为主的证候。

ชี่นั้เจ้ง : กลุ่มอาการชี่ไหลย้อนกลับ ภาวะที่พลังชี่มีการไหลย้อนกลับขึ้นบนแทนที่จะมีการไหลเวียนลงล่าง มีอาการแสดงคือ ไอ หายใจหอบ สะอึก คลื่นไส้อาเจียน ปวดศีรษะวิงเวียน

qi counterflow syndrome/pattern : a pattern/syndrome arising when qi moves abnormally upward, usually manifested by cough, asthma, hiccup, vomiting, headache and dizziness.

气随血脱 (qì suí xuè tuō) : 气随血液突然、大量丢失而脱散, 形成气血两虚或气血并脱的病机变化。

ชี่สูยเซวี่ยทัว : ชี่สูยไปพร้อมกับเลือดไหลออก กลไกการเปลี่ยนแปลงของโรคที่เกิดจากเสียชี่และเลือดในปริมาณมากอย่างฉับพลัน กลายเป็นทั้งชี่และเลือดพร่องทั้งคู่

qi collapse with bleeding : the pathological change of dual qi-blood deficiency or dual qi-blood collapse due to the sudden massive loss of blood.

气随液脱 (qì suí yè tuō) : 津液大量丢失, 气随之外泄而脱失的病机变化。

ชี่สูยเยทัว : ชี่สูยไปพร้อมกับน้ำ กลไกการเปลี่ยนแปลงของโรคที่เกิดจากการสูญเสียสารน้ำในปริมาณมาก ทำให้ชี่หลุดไหลออกสู่ภายนอก

qi collapse with humor : the pathological change of the massive loss of fluid which leads to the outward leakage of qi and collapse.

气脱 (qì tuō) : 气不内守而外逸脱失的危重病机变化。

ชี่ทัว : ชี่หลุด กลไกการเปลี่ยนแปลงของโรคในขั้นอันตรายรุนแรงที่ชี่ไม่เก็บอยู่ภายในร่างกาย แต่กลับหลุดไหลสูญเสียออกไปสู่ภายนอก

qi collapse : the serious pathological change of not keeping qi inside but letting it outside as a result of collapsing.

气脱证 (qì tuō zhèng) : 元气大亏, 急骤外泄, 表现以突然面白、气息微弱、汗出不止、脉虚无力等为主的危重证候。

ชีพว้เจ็ง : กลุ่มอาการชีพว้หลุด ภาวะที่เหวียนชี (ชีที่สำคัญที่สุดในร่างกาย) พร่องอย่างรุนแรง แยกหลุดออกมาภายนอก เป็นอาการของโรคที่อยู่ในภาวะวิกฤต อาการแสดงคือ หน้าซีดฉับพลัน หายใจจรวริน เหงื่อออกไม่หยุด ชีพพร่องไม่มีแรง

qi collapse syndrome/pattern : a critical pattern/syndrome due to depletion of genuine *qi* and its abrupt collapse, usually manifested by sudden appearance of somber pale complexion, feeble breathing, profuse sweating, and hardly perceptible pulse.

气为血之帅 (qì wéi xuè zhī shuài) : 气对血具有化生、推动、固摄的作用。

ชีเหวียนชีเวียจือส่วย : ชีเป็นผู้บังคับบัญชาเลือด ชีมีหน้าที่ในการสร้างเลือด ขับเคลื่อนการไหลเวียนเลือด และช่วยยึดเหนี่ยวเลือดไม่ให้ไหลออกนอกเส้นเลือด

qi being commander of blood : the *qi* has the function of engendering, moving, astringing the blood.

气陷 (qì xiàn) : 气的上升不足或下降太过，以气虚无力升举为特征的病机变化。

ชีเซี่ยน : ชีจมลงล่าง กลไกการเปลี่ยนแปลงของโรคที่ชีไหลขึ้นข้างบนไม่เพียงพอ หรือไหลลงล่างมากเกินไป โดยที่ชีไม่มีกำลังไหลเวียนขึ้นข้างบนเป็นลักษณะเด่น

qi sinking : the pathological change characterized by failure of lifting of deficient-*qi* due to less *qi*-ascending or too much *qi*-descending.

气陷证 (qì xiàn zhèng) : 元气不足，无力升举，清阳下陷，表现以头晕眼花、久泻久痢、脘腹重坠。脏器下垂等为主的证候。

ชีเซี่ยนเจ็ง : กลุ่มอาการชีจมลงล่าง ภาวะที่เหวียนชีไม่เพียงพอ จึงไม่มีแรงในการดึงรั้งขึ้น ทำให้หยางที่สะอาดจมลง อาการแสดงคือ เวียนศีรษะ ตาลาย ถ่ายเหลวถ่ายบิดเรื้อรัง ท้องและท้องน้อยหนักถ่วง ๆ อวัยวะภายในตกหย่อน

qi sinking syndrome/pattern : a pattern/syndrome due to genuine *qi* deficiency, its failure in lifting or holding function, and consequent sinking of clear *yang*, usually manifested as dizziness, blurred vision, chronic diarrhea and dysentery, heavy and dropping sensation of abdomen, and prolapse of the internal organs.

气虚 (qì xū) : 气的不足 及其功能低下的病机变化。

ชีชวี : ชีพร่อง กลไกการเปลี่ยนแปลงของโรคที่ชีไม่เพียงพอ หรือสมรรถนะการทำงานลดลง

qi deficiency : the pathological change of insuffi-

cient *qi* or hypofunction.

气虚不摄 (qì xū bú shè) : 气虚固摄无力，致体内各种液态物质丢失的病机变化。

ชีชวีบูเซอ : ชีพร่องและไม่เหนี่ยวรั้ง กลไกการเปลี่ยนแปลงของโรคที่ชีพร่องไม่มีพลังเหนี่ยวรั้งยึดเหนี่ยว จนก่อให้เกิดการสูญเสียของเหลวภายในร่างกาย

qi deficiency with failure to constrain : the pathological change of *qi* deficiency which fails to constrain and leads to the loss of the liquid substances.

气虚血瘀 (qì xū xuè yū) : 气虚推动无力而血液瘀滞，形成气虚与血瘀并存的病机变化。

ชีชวีเชวียยวี : ชีพร่องและเลือดคั่ง เป็นกลไกการเปลี่ยนแปลงของโรคที่เกิดจากชีพร่อง ทำให้ไม่มีแรงผลักดันเลือดให้ไหลเวียน ทำให้เลือดติดขัดคั่งค้าง กลายเป็นชีพร่องและมีเลือดคั่ง

qi deficiency with blood stasis : the pathological change of *qi* deficiency co-existed with blood stasis due to the powerless push of *qi* which leads to the blood stagnation.

气虚证 (qì xū zhèng) : 元气不足，全身功能活动减退，表现以神疲乏力、气短懒言、舌淡脉虚等为主的证候。

ชีชวีเจ็ง : กลุ่มอาการชีพร่อง ภาวะที่เหวียนชีพร่อง ทำให้สมรรถภาพการทำงานของร่างกายถดถอย อาการแสดงคือ อ่อนเพลียไม่มีแรง หายใจสั้น ไม่อยากพูด ลิ้นซีด ชีพพร่อง

qi deficiency syndrome/pattern : a pattern/syndrome due to genuine *qi* deficiency with diminished function of internal organs, usually manifested by listlessness, physical fatigue, shortness of breath without desire to speak, pale tongue and weak pulse.

气血辨证 (qì xuè biàn zhèng) : 以气血的生理、病理特点为纲，探求证候性质的辨证方法。

ชีเชวียเปียนเจ็ง : การวิเคราะห์แยกกลุ่มอาการตามชีและเลือด การวินิจฉัยโรคโดยแยกกลุ่มอาการตามลักษณะทางสรีรวิทยา และพยาธิวิทยาของชีและเลือด

qi-blood syndrome differentiation/pattern identification : a syndrome differentiation/pattern identification method of investigating the nature of a syndrome according to the physiological and pathological features of *qi* and blood.

气血两虚 (qì xuè liǎng xū) : 气虚化生血液的功能减退，形成气虚与血虚并存的病机变化。

ชีเชวียเหลียงชวี : ชีและเลือดพร่องทั้งคู่ กลไกการเปลี่ยนแปลงของโรคที่เกิดจากชีพร่อง ทำให้เสียหน้าที่ในการสร้าง

เลือด กลายเป็นช้ำกับเลือดพร่องทั้งคู่

dual deficiency of *qi* and blood : the pathological change of *qi* deficiency co-exists with blood deficiency due to hypofunction of blood formation and transformation.

气血双补剂 (qì xuè shuāng bǔ jì) : 以补气药与补血药为主配伍组成，治疗气血两虚证的补益剂。

ชีเขี่ยชวงปู้จี้ : ตำรับยาบำรุงชีและเลือด ตำรับยาที่ประกอบด้วยตัวยาลำคัญที่มีฤทธิ์บำรุงชีและบำรุงเลือด ใช้รักษากลุ่มอาการชีและเลือดพร่อง

***qi*-tonifying and blood-replenishing formula** : any formula that mainly consists of combination of *qi* tonifying medicinals and blood replenishing medicinals for treating *qi* and blood deficiency pattern/syndrome.

气阴两虚 (qì yīn liǎng xū) : 气虚与阴虚同时并存的病机变化。

ชีอินเหลียงซวี : ชีและอินพร่องทั้งคู่ กลไกการเปลี่ยนแปลงของโรคที่เกิดจากมีชีพร่องและอินพร่องในเวลาเดียวกัน

dual deficiency of *qi* and *yin* : the pathological change of *qi* deficiency co-exists with *yin* deficiency.

气郁 (qì yù) : 气不得升散的病机变化。

ชียุวี่ : ชีอั้น กลไกการเปลี่ยนแปลงของโรคที่ชีไม่สามารถแผ่กระจายออก

***qi* depression** : the pathological change of *qi* failing to ascend and disperse.

气滞 (qì zhì) : 气运行不畅而停滞的病机变化。

ชีจื้อ : ชีติดขัด กลไกการเปลี่ยนแปลงของโรคที่ชีเคลื่อนไหวไม่คล่องจนเกิดการติดขัด

***qi* stagnation** : the pathological change of the obstructed and even stagnated *qi* flow.

气滞血瘀 (qì zhì xuè yū) : 气行不畅致血行障碍，形成气滞与血瘀并存的病机变化。

ชีจื้อเชวี่ยยุวี่ : เลือดคั่งจากชีติดขัด กลไกการเปลี่ยนแปลงของโรคที่เกิดจากชีไหลเวียนไม่คล่องทำให้เลือดไหลเวียนติดขัด กลายเป็นมีทั้งชีติดขัดและมีเลือดคั่ง

blood stasis due to *qi* stagnation : the pathological change of *qi* stagnation co-exists with blood stasis due to the disorder of the blood flow which leads to the blockage in the blood circulation.

气滞证 (qì zhì zhèng) : 脏腑或局部气机阻滞，运行不畅，表现以胀闷疼痛、时作时休、走窜不定、可随暖气矢气而减、脉弦等为主的证候。

ชีจื้อเจิ้ง : กลุ่มอาการชีติดขัด ภาวะที่อวัยวะภายใน หรือ ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย มีชีติดขัด ไหลเวียนไม่คล่อง อาการแสดงคือ อาการปวดแน่นอึดอัด เป็น ๆ หาย ๆ ตำแหน่งปวดมีการเคลื่อนที่ไม่แน่นอน ถ้าเรอหรือถอนหายใจจะรู้สึกดีขึ้น ชีพจรตึง

***qi* stagnation syndrome/pattern** : a pattern due to stagnation of *qi* movement in viscera and bowels or local parts of the body, usually manifested by intermittent and wandering distention and pain that ameliorated by sighing or belching, and string-like pulse.

前后配穴法 (qián hòu pèi xué fǎ) : 也称为“腹背阴阳配穴法”，针灸治疗时，选取胸腹与腰背的腧穴配合应用的方法。

เจียนไฮ่วเพียเชวี่ยฝ่า : วิธีการจับคู่จุดด้านหน้าและหน้าหลัง อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การผสมจุดฝังเข็มแบบอิน-หยาง หรือแบบท้อง-หลัง เป็นวิธีหนึ่งที่ประยุกต์ใช้จุดฝังเข็มที่อยู่บนหน้าอกหรือท้อง ร่วมกับจุดที่อยู่บนหลังในการรักษาโรค

anterior-posterior point combination : also called abdomen-back and *yin-yang* point combination. Anterior and posterior point combination is a method that applies the acupoints located on the chest, abdomen, back and lumbar to treat diseases.

强硬舌 (qiáng yìng shé) : 舌体强直，运动不灵，语言蹇涩的舌象。

เจียงอิงเสอ : ลิ้นแข็ง ตัวลิ้นแข็งกระด้าง เคลื่อนไหวไม่คล่อง ทำให้พูดจาไม่ชัด

stiff tongue : a tongue that is stiff with difficulty in movement and pronunciation.

切诊 (qiè zhěn) : 用手触按病人的脉搏、胸腹四肢等部位，以了解病情的诊察方法。

เชี่ยเจิ้น : การคลำและตรวจชีพจร วิธีตรวจโรคแบบหนึ่งโดยแพทย์จะใช้มือสัมผัสชีพจร คลำทรวงอก ท้อง มือ เท้า และตำแหน่งอื่น ๆ ของร่างกายผู้ป่วย เพื่อให้ทราบอาการเจ็บป่วย

palpation : an examination method of touching and pressing the patient's pulse, chest, abdomen, and four limbs or other parts with hands to know the condition of disease.

หลิวห่า (qín huà) : 将药物放入口中溶化。

ฉินฮว่า : ยาละลายในปาก โดยนำยาใส่ในปากแล้วให้ละลาย

melt in the mouth : melt the medicinals inside the mouth.

清气分热剂 (qīng qì fèn rè jì) : 以清气泻热药为主配伍组成，治疗气分热证的清热剂。

ชิงซีเฟินร่วจี : ตำรับยาตัวร้อนในระดับซี ตำรับยาที่มีตัวยาหลักมีฤทธิ์ดับร้อนขับระบายไฟ ใช้รักษากลุ่มอาการร้อนในระดับซี

qi aspect heat-clearing formula : any heat-clearing formula that mainly consists of *qi* aspect-clearing and heat-purging medicinals for treating *qi* aspect heat syndrome/pattern.

清热剂 (qīng rè jì) : 以清热药为主配伍组成，具有清热、泻火、凉血、解暑、解毒、清虚热等作用，治疗里热证的方剂。分为清气分热剂、清营凉血剂、清热解毒剂、清脏腑热剂、清虚热剂。

ชิงร่วจี : ตำรับยาตัวร้อน ตำรับยาที่มีองค์ประกอบสำคัญเป็นตัวยาที่มีสรรพคุณดับร้อน ขับระบายไฟ ทำให้เลือดเย็น แก่พิษร้อนอบอ้าว ถอนพิษ ขจัดร้อนจากภาวะพร่อง ใช้รักษา กลุ่มอาการร้อนภายในร่างกาย แบ่งเป็น ตำรับยาตัวร้อนในระดับซี ตำรับยาตัวร้อนในระดับอิงซีและเลือด ตำรับยาตัวร้อนถอนพิษ ตำรับยาตัวร้อนในอวัยวะภายใน และตำรับยาตัวร้อนจากภาวะพร่อง

heat-clearing formula : any formula that mainly consists of heat-clearing medicinals, has the effect of clearing heat, purging fire, cooling blood, relieving summerheat, counteracting toxins, or clearing deficient fire, and is used for treating interior heat patterns/syndromes. It includes clearing *qi* aspect heat formula, clearing nutrient aspect and cooling blood aspect formula, clearing heat and detoxifying formula, clearing visceral heat formula, and clearing deficiency-heat formula.

清热解毒 (qīng rè jiě dú jì) : 以清热解毒药为主配伍组成，治疗瘟疫、温毒、热疮肿毒等多种热毒证的清热剂。

ชิงร่วเจียตุ๋จี : ตำรับยาตัวร้อนและถอนพิษ ตำรับยาที่ประกอบด้วยตัวยาที่มีฤทธิ์ดับร้อนถอนพิษ ใช้รักษากลุ่มอาการไข้พิษต่าง ๆ เช่น โรคทำ พิษร้อน แผลอักเสบ และฝีหนอง

heat-clearing and detoxifying formula : any heat-clearing formula that mainly consists of heat-clearing and detoxifying medicinals for treating such heat toxin pattern/syndrome as pestilence, warm toxin, hot ulcers, and pyogenic infections.

清热解毒药 (qīng rè jiě dú yào) : 能清解热毒或火毒，用治各种热毒证的药物。

ชิงร่วเจียตุ๋เย่า : ยาตัวร้อนและขจัดพิษ กลุ่มยาที่มีสรรพคุณระบายความร้อน หรือดับพิษร้อน และพิษไฟ ใช้รักษากลุ่มโรค ความร้อนที่มีพิษ

heat-clearing and detoxicating medicinal : a medicinal that clears heat toxin or fire toxin, used for curing various heat toxin pattern/syndrome.

清热凉血剂 (qīng rè liáng xuè jì) : 以清营泻热药及凉血药为主配伍组成，治疗血热证的清热剂。

ชิงร่วเหลียงเซวียจี : ตำรับยาตัวร้อนในระดับอิงซีและเลือด ตำรับยาที่ประกอบด้วยตัวยาที่มีฤทธิ์ดับร้อนในระดับอิงซี (ซึ่งได้แก่ตามชีพจรหรือเดินในหลอดเลือด ทำหน้าที่หล่อเลี้ยงและหมุนเวียนทั่วร่างกาย) และเลือด ช่วยให้เลือดเย็นลง ใช้รักษากลุ่มอาการเลือดร้อน

heat-clearing and blood-cooling formula : any heat-clearing formula that mainly consists of nutrient aspect clearing and heat-purging medicinals and blood-cooling medicinals for treating blood heat syndrome/pattern.

清热凉血药 (qīng rè liáng xuè yào) : 能清解营血分热邪，用治温病热入营血及其它疾病各种血热证的药物。

ชิงร่วเหลียงเซวียเย่า : ยาตัวร้อนและช่วยให้เลือดเย็น กลุ่มยาที่มีสรรพคุณลดและระบายความร้อนในระบบเลือด หรือกลุ่มโรคและอาการที่มีสาเหตุจากเลือดร้อน

heat-clearing and blood-cooling medicinal : a medicinal that eliminates pathogenic heat from the nutrient and blood aspects for treating heat invasion to nutrient and blood aspects of warm disease and other blood heat pattern/syndrome.

清热祛湿剂 (qīng rè qū shī jì) : 以清热祛湿药为主配伍组成，治疗湿热互结证的祛湿剂。

ชิงร่วชวี่ซือจี : ตำรับยาตัวร้อนและขับความชื้น ตำรับยาที่ประกอบด้วยตัวยาสำคัญที่มีฤทธิ์ดับร้อนขับความชื้น ใช้รักษาภาวะร้อนชื้นจับตัวกัน

heat-clearing and dampness-dispelling formula : any dampness-dispelling formula that consists of heat-clearing and dampness-expelling medicinals for treating complex of dampness and heat syndrome/pattern.

清热泻火药 (qīng rè xiè huǒ yào) : 能清火热之邪，用治温病热入气分及其它疾病脏腑实热证的药物。

ชิงร่วเซี่ยวั่วเย่า : ยาขับร้อนและระบายไฟ กลุ่มยาที่มีสรรพคุณขับระบายความร้อนและระบายไฟ ใช้รักษากลุ่มโรค ไข้ร้อน และภาวะความร้อนเข้าสู่ระบบซี หรือ ความร้อนสูงเกิดขึ้นในอวัยวะภายในทั้งหลาย

heat-clearing and fire-purging medicinal : a medicinal that clears heat and purges fire for eliminating

heat invasion to *qi* aspect of warm disease and visceral excessive heat pattern/syndrome.

清热药 (qīng rè yào) : 能清泄里热，治疗里热证的药物。

ชิงเรื่อเย้า : ยาดับร้อน ยาที่มีสรรพคุณขับระบายความร้อนภายในร่างกาย

heat-clearing medicinal : a medicinal that clears internal heat for treating internal heat pattern/ syndrome.

清热燥湿药 (qīng rè zào shī yào) : 能清热燥湿，用治湿热证的药物。

ชิงเรื่อเจ้าซือเย้า : ยาดับร้อนและทำให้ความชื้นแห้ง กลุ่มยาที่มีสรรพคุณระบายความร้อน ขับความชื้น ใช้รักษากลุ่มโรคร้อนชื้น

heat-clearing and dampness-drying medicinal : a medicinal that clears heat and dries dampness for dampness and heat syndrome.

清润化痰剂 (qīng rùn huà tán jì) : 以清凉润燥化痰药为主配伍组成，治疗燥痰证的祛痰剂。

ชิงร่นฮว่าถันจี : ตำรับยาเย็นทำให้ชุ่มชื้นเพื่อสลายเสมหะ ตำรับยาที่ประกอบด้วยตัวยาสำคัญที่เป็นยาเย็น ทำให้ชุ่มชื้นเพื่อสลายเสมหะ ใช้รักษาภาวะเสลดแห้ง

moistening dryness to resolve phlegm formula : any phlegm-dispelling formula that consists of cool-natured dryness-moistening and phlegm-resolving medicinals for treating dryness-phlegm pattern/syndrome.

清虚热剂 (qīng xū rè jì) : 以清退虚热药为主配伍组成，治疗虚热证的清热剂。

ชิงซูว์เรื่อจี : ตำรับยาดับร้อนจากภาวะพร่อง ตำรับยาที่ประกอบด้วยตัวยาสำคัญที่มีฤทธิ์ดับร้อนจากภาวะพร่อง ใช้รักษาภาวะร้อนจากพร่อง

deficiency heat-clearing formula : any heat-clearing formula that mainly consists of deficiency heat-clearing medicinals for treating deficiency heat syndrome/pattern.

清虚热药 (qīng xū rè yào) : 能清退虚热，用治阴虚内热证的药物。

ชิงซูว์เรื่อเย้า : ยาดับร้อนจากอินพร่อง กลุ่มยาที่มีสรรพคุณลดและระบายอาการร้อนพร่อง ใช้รักษากลุ่มโรคความร้อนภายในเนื่องจากอินพร่อง

deficiency-heat clearing medicinal : a medicinal that clears deficiency heat for treating *yin* deficiency with internal heat pattern/syndrome.

清脏腑热剂 (qīng zàng fǔ rè jì) : 以清解内热药为主配伍组成，治疗五脏六腑里热证的清热剂。

ชิงจิงฝู่เรื่อจี : ตำรับยาดับร้อนในอวัยวะภายใน ตำรับยาที่ประกอบด้วยตัวยาสำคัญที่มีฤทธิ์ดับร้อนภายใน ใช้รักษา

กลุ่มอาการร้อนในอวัยวะต้นทั้งห้าและอวัยวะกลางทั้ง 6

visceral heat clearing formula : any heat-clearing formula that mainly consists of internal heat-clearing medicinals for treating visceral and bowels internal heat syndrome/pattern.

驱虫剂 (qū chóng jì) : 以驱虫药物为主配伍组成，具有驱虫或杀虫等作用，治疗人体寄生虫病的方剂。

ซูว์จิงจี : ตำรับยาขับพยาธิ ตำรับยาที่ประกอบด้วยตัวยาสำคัญที่มีฤทธิ์ขับพยาธิ มีสรรพคุณขับพยาธิหรือฆ่าพยาธิ ใช้รักษาโรคพยาธิต่าง ๆ ในร่างกายมนุษย์

worm-expelling formula : any formula that consists of worm-expelling medicinals has the effect of expelling or killing parasitic worms, and is used for treating parasitic worms.

驱虫药 (qū chóng yào) : 能驱除或杀灭人体肠道寄生虫，主要用于治疗虫证的药物。

ซูว์จิงเย้า : ยาขับพยาธิ กลุ่มยาที่มีสรรพคุณขับหรือฆ่าพยาธิในลำไส้ ใช้รักษากลุ่มอาการจากหนอนพยาธิ

worm-expelling medicinal : a medicinal that expels or kills intestinal parasites, mainly for treating parasites pattern/syndrome.

祛风湿药 (qū fēng shī yào) : 能祛除风湿，主要用于治疗风湿痹证的药物。

ซูว์เฟิงซือเย้า : ยาไล่ลมและความชื้น กลุ่มยาที่มีสรรพคุณขับไล่ลมและความชื้น ใช้รักษากลุ่มโรคปวดข้อ หรือปวดเมื่อยจากสาเหตุลมชื้น

wind-dampness-dispelling medicinal : a medicinal that dispels wind and dampness, mainly for relieving wind-dampness *bi* pattern/syndrome.

伸屈法 (qū shēn fǎ) : 通过拔伸牵拉或屈曲折返活动，帮助患者受限关节被动运动的手法。

ซวีเชินฝ่า : การยืดดัดข้อ วิธีการนวดโดยการจับข้อขยับเพื่อช่วยรักษาอาการข้อติด โดยการดึงและยืดข้อหรือพับและงอข้อ

stretching and flexing manipulation : a manipulation that helps restricted joints to move passively by pulling and stretching or folding and flexing.

祛湿剂 (qū shī jì) : 以祛湿药物为主配伍组成，具有化湿行水，通淋泄浊作用，治疗水湿为病的方剂。分为和胃燥湿剂、清热祛湿剂、利水渗湿剂、温化水湿剂。

ซูว์ซือจี : ตำรับยาขจัดความชื้น ตำรับยาที่ประกอบด้วยตัว

ยาสำคัญที่มีฤทธิ์ขับความชื้น มีสรรพคุณสลายความชื้น ขับเคลื่อนน้ำ ทำให้ปัสสาวะไหลคล่อง ขับปัสสาวะ ใช้รักษาโรคจากน้ำและความชื้น แบ่งเป็น ตำรับยาปรับสมดุลและขจัดความชื้นใน กระเพาะอาหาร ตำรับยาดับร้อนขับความชื้น ตำรับยาขับน้ำระบายความชื้น และตำรับยาทำให้อบอุ่นแก้ภาวะน้ำชื้น

dampness-dispelling formula : any formula that consists of dampness-dispelling medicinals, has the effect of resolving dampness, removing water, relieving strangury and draining turbidity, and is used for treating water-dampness ailments. It includes stomach-harmonizing and dampness-drying formula, heat-clearing and dampness-dispelling formula, inducing diuresis to drain dampness formula, and warming and resolving water-dampness formula.

祛痰剂 (qū tán jì) : 以祛痰药为主配伍组成, 具有消除痰饮的作用, 治疗痰证的方剂。分为温燥化痰剂、清润化痰剂、治风化痰剂。

ชีวิตันจิ : ตำรับยาขับเสมหะ ตำรับยาที่ประกอบด้วยตัวยาลำคัญที่มีฤทธิ์ขับเสมหะ ขจัดเสมหะ ใช้รักษากลุ่มอาการจากเสมหะ แบ่งเป็นตำรับยาอบอุณหทำให้แห้งเพื่อสลาย

เสมหะ ตำรับยาเย็นทำให้ชุ่มชื้นเพื่อสลายเสมหะ และตำรับยาขับไล่ลมเพื่อสลายเสมหะ

phlegm-dispelling formula : any formula that consists of phlegm-dispelling medicinals has a phlegm relieving effect, and is used for treating phlegm syndrome/pattern. It includes warming and drying to resolve phlegm formula, moistening dryness to resolve phlegm formula, and dispelling wind to relieve phlegm formula.

雀啄灸 (què zhuó jiǔ) : 将艾条燃着的一端接近施灸部位, 待其有灼痛感后迅速提起, 如此一上一下、忽近忽远如同雀啄的悬起灸。

เซี่ยจั่วจิว : การมยาแบบนกกระจอกจิก การมยาเหนือผิวหนังโดยการเผาแท่งโถง ถือรมใกล้ผิวหนัง จนผู้ป่วยรู้สึกแสบร้อน จึงถอยให้ไกลผิว เมื่อคลายร้อนจึงเคลื่อนเข้ามาใกล้ผิวใหม่ สลับกันไป ทิริยาการยกแท่งโถงขึ้นและลงคล้ายกับการจิกของนก

pecking sparrow moxibustion : suspension moxibustion performed by putting the ignited end of the moxa stick near the treated site, taking it off when the patient feels burning pain, and moving the moxa stick up and down like a bird's pecking.